

2. EMANET-EMİN OLMAK

Peygamberlere ait ikinci sıfat, emanet sıfatıdır. Bu kelime Arapça olup, iman ile aynı kökten gelir. “Mü’min” inanan ve emniyet telkin eden insan demektir. Peygamberler, mü’min olarak zirve insan oldukları gibi, emin olma, emniyet telkin etmede de en başadırlar. Kur’ân-ı Kerim, onların bu sıfatlarına birçok âyette işaret eder. Şimdi bunlardan birkaçını arz edelim:

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۖ
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

“Nuh kavmi de peygamberlerini yalancılıkla itham etti. Hani kardeşleri Nuh onlara şöyle demişti: (Allah’a karşı gelmekten) sakınmaz mısınız? Bilin ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Artık Allah’a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin.”²⁶¹

Nuh, kavmine şöyle diyor: Hâlâ ittika edip sakınmayacak mısınız? Ben emniyet telkin eden, emanet sıfatı olan, hıyanete tenezzül etmeyen bir elçiyim. İşte bu âyette bir peygamberin dilinden, peygamberliğe ait bu “emanet” sıfatı dile getirilmektedir. Keza:

كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۖ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ
“Âd kavmi de peygamberlerini yalancılıkla itham etti. Hani kardeşleri Hud onlara şöyle demişti: (Allah’a karşı gelmekten) sakınmaz mısınız? Bilin ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim.”²⁶² ve:

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۖ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ
“Semûd (kavmi) de peygamberlerini yalancılıkla itham etti. Hani kardeşleri Salih onlara şöyle demişti: (Allah’a karşı gelmekten) sakınmaz mısınız? Bilin ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim.”²⁶³ Keza:

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ۖ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ
“Lut kavmi de, peygamberlerini yalancılıkla itham etti. Hani kardeşleri Lut, onlara şöyle demişti: (Allah’a karşı

²⁶¹ Suarâ sûresi, 26/105-108.

²⁶² Suarâ sûresi, 26/123-125.

²⁶³ Suarâ sûresi, 26/141-143.

gelmekten) sakınmaz mısınız? Bilin ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim.”²⁶⁴

Konuyla alâkalı âyetleri çoğaltmak mümkündür. Bu arada işârî mânâsıyla emniyet ve emaneti anlatan daha birçok âyet vardır ki, biz, bir fikir vermek için zikrettiklerimizle yetinmek istiyoruz.

“Mü’min”, Cenâb-ı Hakk’ın isimlerinden biri olduğu gibi, aynı zamanda O’na inananların da en önemli isimlerindendir. Allah’a (celle celâluhu) niçin “Mü’min” denir? Çünkü O, güven kaynağıdır. Bize güveni veren de O’dur. Bize, damla damla veya şelâleler hâlinde güven hep O’ndan gelir. Peygamberleri güvenli kılan ve onları emniyet sıfatıyla serfiraz eden de yine O’dur. Öyle ise, emniyet, güven, emanet ve iman dediğimiz mesele, bizi peygamberlere ve önemli bir ölçüde peygamberleri de Allah’a bağlar. Nihayet topyekün bu bağlılık bizi Hâlık-mahluk münasebetine götürür. Bütün bu mânâlar, emanet kelimesinin iştikakında mevcut olan mânâlardır ve zaten mevzuun bir önemli yönü de, bu münasebeti kavramaktır.

Peygamberlerin ve Peygamberimiz’in en önemli sıfatı emanet olduğu gibi, Cibril-i Emîn’in de en önemli vasfı yine emanettir. Kur’ân onu bize şöyle anlatır: *مُطَاعٌ تَمَّ أَمِينٌ* “O, kendisine uyulan, emîn bir elçidir.”²⁶⁵ Evet, Cibril, Allah’a (celle celâluhu) itaatkâr ve O’nun nezdinde ihraz ettiği vazife itibarıyla da güvenilir bir elçidir. İşte Kur’ân da bize bu güvenilirler kaynağından gelmiştir. Allah “Mü’min”dir. O’nun beyanı emniyet telkin eden bir beyandır. Kur’ân, Allah’ın emin dediği Cibril vasıtasıyla gelmiştir. Ve yine bu Kur’ân, O

²⁶⁴ Şuarâ sûresi, 26/160-162.

²⁶⁵ Tekvir sûresi, 81/21.

Emin Peygamber'e ve O'nun emniyeti ihraz etmeye namzet kudsîler topluluğu ümmetine indirilmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'den herkes derecesine göre mutlaka istifade etmiştir. Cibril de bu istifade edenler arasındadır. Bir gün kendisi Allah Resûlü'ne şöyle demiştir: “Allah (celle celâluhu) Kur'ân'ında benim için “Emîn” ifadesini kullanıncaya kadar akıbetimden endişe içindeydim. Bu ifadeyi duyduktan sonra iliklerime kadar emniyetle doldum...”²⁶⁶

PEYGAMBER EFENDİMİZ'DE EMNİYET

Efendimiz, evvelâ Allah'tan aldığı mesajlara karşı emîndir.. O'nun zerre kadar emanete ihaneti düşünülemez. Sonra bütün mahlukata karşı emîndir. Herkes O'na itimat eder. Çünkü evvelâ O herkese karşı emniyetini göstermiş, emniyet ve güven telkin etmiştir. Daha sonra da bize, emniyet ve güvenin ne kadar lüzumlu olduğunu anlatmış ve bizi ona inandırmıştı. İsterseniz, şimdi de sırasıyla bu hususlar üzerinde bir bir duralım:

a. Risalet Vazifesine Karşı Emniyeti

Allah (celle celâluhu), Resûlü'nü emanete riayet eden bir insan olarak seçmiş ve O da bunun heyecan ve helecânını bütün hayatı boyunca yaşamıştır. Öyle ki, vahiy geldiğinde, olur da bir kelime kaçırırm diye heyecanlanıyor ve daha Cibril bitirmeden O söylenenleri hıfz etmek için durmadan tekrar ediyordu. Hatta bu mevzuda o kadar çok tehâlûk gösteriyordu ki, birgün Kur'ân O'na şöyle diyecekti: لَا تَحْرِكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ (Resûlüm!) “(Resûlüm!) BEHİ İN عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْآنُهُ ۖ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۖ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ” onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kımıldatma! Şüphesiz

²⁶⁶ Kadı İyâz, eş-Şifâ, 1/17.

etme ki onu toplamak (senin kalbine yerleştirmek) ve onu okutmak Bize aittir. O hâlde, Biz onu okuduğumuz zaman, sen onun okunuşunu takip et. Sonra şüpheden olmasın ki, onu açıklamak da Bize aittir."²⁶⁷

Kur'ân, O'na bir emanet olarak tevdi edilmişti.. O da bu kudsî emanette emîn olamamaktan korkuyor ve tir tir titriyordu. Onun için de Allah (celle celâluhu) O'nu teselli ediyor ve resûlünü emanette emîn kılacağı teminatını veriyordu.

Allah Resûlü, ömrünü hep aynı heyecanlar içinde geçiriyor, emanette emîn olmaya herkesten daha çok gayret ediyor ve üzerine aldığı bu ağır yükün sıkletini olanca ağırlığıyla sırtında hissediyordu. Onun içindir ki, ümmetine veda ettiği hac mânâsına "Veda Haccı"nda güneş gurûba yaslanırken O da hayat-ı seniyyelerinin gurûba meylettiği şuuruyla, sadık arkadaşlarına, o derin sorumluluğunu bir kere daha solukluyor ve sesini yükseltiyordu: "*Yakında beni sizden soracaklar.*" Yani o sorudan evvel ben soruyorum, "*Vazifemi tebliğ ettim mi?*" Orada bulunanların hepsi birden hem de yeri-göğü çınlatırcasına gürlediler: "*Evet, Sen vazifeni hakkıyla tebliğ ettin ve onu kusursuz yerine getirdin!*" Bu sözler üzerine İki Cihan Serveri, ellerini kaldırıyor ve "*Allahım, şahit ol!*" diyordu.²⁶⁸

Evet, emanette emin olma, bizzat Cenâb-ı Hak'ta başlamış, Cibril'e uğramış ve Allah Resûlü'nde ârâm eylemiş, daha sonra da ümmete intikal etmişti.. ve Veda Haccında tekrar ümmetten bir şehadetle yeniden Allah'a gidip dayandı.

En muteber hadis kitaplarının naklettiğine göre, Allah Resûlü'nün emanet düşüncesiyle alâkalı olarak Âişe Validemiz (radiyallâhu anhâ) şöyle buyurur: "Eğer Allah Resûlü kendisine

²⁶⁷ Kıyâme sûresi, 75/16-19.

²⁶⁸ Buhârî, hac 132; Müslim, hac 147; Ebû Dâvûd, menâsik 57.

inen âyetlerden herhangi birini –farzımuhal– gizleyecek olsaydı muhakkak şu âyeti²⁶⁹ gizlerdi:

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ²⁷⁰

Bu âyet şu münasebetle nâzil olmuştu: Allah Resûlü, yanında büyüttüğü, daha sonra da evlât edindiği âzatlı kölesi Zeyd b. Hârise ile halasının kızı Zeynep binti Cahş'ı evlendirmişti. Ancak bu evlilik, istenilen şekilde huzurlu gitmiyordu. Zeynep Validemiz (radiyallâhu anhâ), sırf Allah Resûlü'nün emrine ittibâ için bu evliliği kabullenmişti. Evlilik ta baştan isteksizliğe bina edildiği için de kocasına karşı gerekli olan hürmet ve saygıyı göstermiyordu. Zaten Cenâb-ı Hak onun Zeyd'den boşanıp ezvâc-ı tâhirât arasına katılmasını çoktan murad buyurmuştu bile. Ancak o güne kadar Araplar arasında cereyan eden bir âdete göre, bir insanın “evlâdım” dediği biri onun öz evlâdı kabul edilirdi. Dolayısıyla da onun hanımı diğerinin gelini durumunda olurdu. Zeynep daha önce annesi tarafından Allah Resûlü'ne teklif edilmişti; ancak Allah Resûlü bu teklifi kabul etmemişti. Şimdi bu evliliği doğrudan doğruya Allah (celle celâluhu) emrediyordu. Zeynep'le evlilik İki Cihan Serveri'ne çok ama çok ağır gelmişti. Ne var ki emir yukarıdandı.

İşte Âişe Validemiz (radiyallâhu anhâ) bu hususa işaretle diyor ki: “Eğer Allah Resûlü kendisine gelen vahiyden herhangi bir âyeti gizleyecek olsaydı, bu izdivacı ihtiva eden âyetleri gizlerdi.” Ancak O, kendisine gelen vahye karşı gayet emindi. Onun için en küçük bir meseleyi dahi gizlemesi söz konusu olamazdı. Âyet mealen şöyle diyordu:

²⁶⁹ Ahzâb sûresi, 33/37.

²⁷⁰ Buhârî, *tevhid* 22; Müslim, *iman* 288.

“Habibim! Allah’ın nimet verdiği, senin de kendisine ikram edip (hürriyete kavuşturduğun) kimseye: ‘Eşini yanında tut, Allah’tan kork!’ diyorsun. Hâlbuki Allah’ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyorsun. Oysa asıl korkulmaya lâyık olan, Allah’tır.”²⁷¹

Evet, eğer bir âyet ketmetseydi, o âyet işte bu âyet olurdu; fakat O, emanette emindi.. ve bir şey ketmetmesi asla söz konusu olamazdı.

O’nun emanet düşüncesiyle alâkalı diğer bir vak’a: Bedir’de kâfirler esir alınmıştı. Allah Resûlü, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer’le istişare etti. Hz. Ebû Bekir (radiyallâhu anh), esirlerin fidye karşılığında salıverilmesi re’yini ileri sürdü. Hz. Ömer (radiyallâhu anh) ise hepsinin kılıçtan geçirilmesinden yanaydı. Hatta o, herkesin kendi yakınını öldürmesini istemişti. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Ebû Bekir’in re’yine meylederek esirleri fidye karşılığında salıvermişti. Şimdi gerisini hep beraber Hz. Ömer’den dinleyelim:

“Ertesi gün Efendimiz’in yanına gittiğimde Allah Resûlü ve Hz. Ebû Bekir’i ağlar buldum. Evet, ikisi de başlarını yere eğmiş, hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı. Sebebini sordum; fakat her ikisinde de bana cevap verecek derman yoktu. İsrar ettim: Ne olur söyleyin, ağlanacak bir şey varsa ben de sizinle beraber ağlayayım, dedim. Nihayet Allah Resûlü ağlayarak biraz evvel şu âyetin nazil olduğunu söyledi.²⁷² Allah (celle celâluhu) bu âyette şöyle buyuruyordu:

مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَشْرَى حَتَّى يُثَخَّنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

²⁷¹ Ahzâb sûresi, 33/37.

²⁷² Müslim, cihad 58; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, 1/30-33.

“Yeryüzünde ağır basıp (küfrün belini kırıncaya) kadar, hiçbir peygambere esir bulundurması yaraşmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz, hâlbuki Allah (sizin için, ebedî olan) ahireti istiyor. Allah Azîz’dir, Hakîm’dir.”²⁷³

Eğer Allah Resûlü’nün herhangi bir âyeti ketmetmesi düşünülseydi, herhâlde ikinci olarak gizlenmesi gereken âyet bu olurdu. Fakat Allah Resûlü, vahye karşı tam bir emniyet insanıydı. Biz her iki âyeti, ileride Efendimiz’in ismetini anlatırken tekrar ele alacak ve tafsilatıyla, o mevzu ile alâkalı yönünü de arz etmeye çalışacağız.

b. Bütün Varlığa Karşı Emin Olması

Allah Resûlü nasıl risalet vazifesinde Rabbinin gönderdiği mesajlara karşı emindi, öyle de O’nun emniyeti ruhunda öyle kök salmıştı ki, bütün varlığa karşı sürekli emniyet solukluyordu:

İtikâfta olduğu bir gün, Safiyye Validemiz (radıyallâhu anhâ) kendisini ziyarete gelmişti. Biraz oturduktan sonra da kendi hanesine gitmek üzere müsaade istemişti. Allah Resûlü de hanımını uğurlamak için onunla beraber dışarıya çıkmış ve henüz birkaç adım bile yürümemişlerdi ki, o esnada bir iki sahabe hiç duraklamadan yanlarından uzaklaştılar. İki Cihan Serveri derhal onları durdurdu, sonra da Safiyye Validemiz’in yüzünü açarak: “*Bakin, bu benim hanımım Safiyye’dir.*” dedi. Sahabi beyninden vurulmuş gibiydi. “Maazallah, yâ Resûlallah! Senin hakkında nasıl kötü düşünülebilir ki?” dediler. Ancak Allah Resûlü, her davranışıyla olduğu gibi bu davranışıyla da bir ders vermek istiyordu. Buyurdular ki: “*Şeytan, sürekli insanın kan damarlarında*

²⁷³ Enfâl sûresi, 8/67.

dolaşır durur."²⁷⁴ Şeytan insanla bu kadar içli dışlı olduğuna göre onun kafasına çok şey atabilir. Şimdi eğer binde, hatta milyonda bir ihtimal dahi olsa, insanın aklına, "Acaba Allah Resûlü'nün yanındaki kadın kimdi?" şeklinde bir şüphe ve tereddüt ârız olsa, –hafızanallah– o şahsın ebedî hayatını mahvedip iman nurunu söndürür. İşte bundan dolayı O şefkat âbidesi yüce Nebi, derhal duruma müdahale ediyor, hem kendi emniyetini gösteriyor hem de cemaatinin imanını korumuş oluyordu.

İşte O, emniyet ve güvenilirliğe bu kadar önem veriyordu. Zaten O'nun daha peygamber olmadan evvel de ismi "*Emîn*" değil miydi?²⁷⁵ Daha sonra kendisinin amansız düşmanı olanlar bile O'nu hep böyle tanımıyorlar mıydı? O, o kadar emin kabul ediliyordu ki; zannediyorum Ebû Cehil'e gidilip, ırz ve namusu dahil, en kıymetli şeylerini kime emanet edebileceği sorulsaydı, herhâlde "*el-Emîn'e*" diyecekti. Evet, ilk aklına gelen insan, Muhammedü'l-Emîn (aleyhi ekmelüttehâyâ) olacaktı. Evet öyleydi.. ve Allah Resûlü, bütün hayatını böyle bir emniyet ruhuyla geçirmişti.

O öyle bir emindi ki, bir kadının çocuğunu çağırırken, "Gel, bak sana ne vereceğim!" demesi üzerine, derhal atılıp: "*Ne vereceksin?*" demişti. Kadın da "Birkaç hurma verecektim yâ Resûlallah." deyince: "*Eğer ona hiçbir şey vermeyecek olsaydın, yalan söylemiş olacaktın.*" buyurmuşlardı.²⁷⁶

Zira Allah Resûlü, yalanı nifak alâmeti sayıyor ve ondan olabildiğince uzak durmaya çalışıyordu. Yalan, münafığın

²⁷⁴ Buhârî, *itikaf* 8; *bed'ü'l-halk* 11; Müslim, *selâm* 24-25; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, 24/72.

²⁷⁵ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsne'd*, 3/425; Hâkim, *el-Müstedrek*, 1/628; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye*, 1/323; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, 1/121.

²⁷⁶ Ebû Dâvûd, *edeb* 80; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsne'd*, 3/447.

üç alâmetinden biriydi. Diğer ikisi ise, verdiği sözde durma ve emanete ihanet etme günah ve inhiraflarıydı.²⁷⁷ Nifak, Allah Resûlü’nden nasıl ve ne kadar uzaksa, emanete ihanet etmek de o derece uzaktı...

Allah Resûlü’nün emniyet ruhu ve emniyet anlayışı sadece insanlara karşı değildi. O’nun emniyet kuşağına bütün bir varlık giriyordu. Bir sahabinin, atını yanına getirmek için, sanki elinde atın yiyebileceği bir şey varmış gibi davranması, O’nu öyle rahatsız etmişti ki, bu sahabiye çağırdı ve azarladı. Evet O, hayvanlara karşı dahi olsa emîn olmaktan vazgeçilmemesi gerektiğini söylüyordu.

Yine bir defasında harpten dönülüyordu. Sahabeden bir ikisi, bir kuşun yavrularını yuvadan almış seviyorlardı. Tam o esnada ana kuş geldi. Yavrularını yuvada göremeyince çırpınmaya başladı. Durmadan gelip-gidiyor ve sağa-sola uçup duruyordu. Allah Resûlü, durumdan haberdar olunca derhal yavruların yerine konulmasını, ana kuşa eziyet edilmemesini emretti. Sanki O, yapılan bu hareketin, yeryüzünde emniyetin temsilcileri olma durumundaki insanlara yakışmayacağını ifade buyuruyordu...²⁷⁸

O’ndan akseden nurlarla nurlanmış o ışıktan hâlesi ashabı da böyleydi. İşte onlardan biri olan “ümmetin emini” Ebû Ubeyde b. Cerrah!. Hz. Ömer döneminde Şam’da vali bulunuyordu. Heraklius, ordusuyla gelip, Şam’ı tekrar istirdat teşebbüsünde bulunduğu sırada; Ebû Ubeyde’nin yanında az bir insan vardı. Bu itibarla şehri savunmaları da mümkün değildi. Hemen Şam ahalisini bir araya topladı. Ve şunları söyledi: “Sizden cizye topladık. Bu cizyeye mukabil sizi korumamız gerekiyordu. Ancak şimdi o güçte değiliz. Dolayısıyla sizi

²⁷⁷ Buhârî, *iman* 24; Müslim, *iman* 107.

²⁷⁸ Ebû Dâvûd, *cihad* 112; edeb 164; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 1/404.

koruyamayacağız; aldığımız cizyenin hepsini tekrar size iade edeceğiz. Zira bunu haksız yere yanımızda alıkoymamız caiz değildir.”

Bunun üzerine, toplanan cizyeler sahiplerine dağıtılır. Bu müthiş manzara karşısında şaşkına dönen ruhban ve papazlar, kiliselere dolar ve Müslümanları başlarından eksik etmesin diye Cenâb-ı Hakk’a dua dua yalvarırlar. Müslümanları uğurlarken de “İnşâallah geri gelir ve bizi Heraklius’un zulmünden kurtarırsınız.” derler.²⁷⁹

Ebû Ubeyde, emniyet telkin etmiş, emanet sıfatıyla yaşamış ve Hıristiyanların dahi gönlüne taht kurmuş bir rabbaniydi. Bugün Batı, bizi dinlemiyorsa ve Avrupa’ya gönderdiğimiz insanların mesajlarına kulak asmıyorlarsa, bu tamamen bize ait bir eksiklikten kaynaklanmaktadır. Hiç şüphe yok ki, bizde eksik olan en önemli mesele, üzerinde durduğumuz, emniyet ve güven hususudur. Biz, bu hasleti yeniden yakalayabildiğimiz gün, topyekün insanlık güvenebileceği bir milleti bulmuş olacak. Biz de devletler muvazenesinde yerimizi istirdat adına en çalımlı adımı atmış sayılacağız.

Osmanlı’nın cihan hâkimiyetinde de aynı emniyet atmosferinin tesirini görmek mümkündür.. harbe giderken geçtikleri bağ ve bahçeden yedikleri meyvelerin parasını, meyveyi kopardıkları dala asan ve öyle giden bu emniyet temsilcisi asil ve necip insanlar, ülkeleri kılıçla fethetmeden evvel, gösterdikleri bu emniyet ruhu ve civanmertlikle gönülleri fethetmişlerdi. Yoksa, ne o korkunç haclı zihniyeti karşısında Avrupa’ya girebilirlerdi; ne de orada mevcudiyetlerini devam ettirebilirlerdi. Şam’da yaşanan Ebû Ubeyde misali, tam dört asır bütün

²⁷⁹ Belâzurî, *Fütûhu’l-büldân*, 1/143.

Balkanlar'da ve Avrupa içlerinde yaşanmıştı. Bundan dolayı da, o şanlı i'tilâ döneminde çok az zayıatla ta Viyana kapılarına gidilmiş.. ve asırlar boyu da gidilen yerlerde emniyet ve huzurun temsilciliği yapılmıştı. Zannediyorum, son yarım asrın Türkiye'sinde emniyetin tesisi için dökülen kan, beş asır, hem de yabancı uyruklar arasında asâyiş temini adına dökülmemiştir... Evet, yapılan araştırmalar ve istatistikler, altı yüz senelik Osmanlı dönemindeki bütün müsademelerde ölenlerin sayısının, son yarım asırda ölenlerin sayısından daha az olduğunu göstermektedir. Öyleyse, Osmanlı fetihlerinin sırf kaba kuvvete dayandığını iddia etmek kat'iyen doğru değildir. Diğer taraftan, o günkü nakil vasıtaları nazara alınacak olursa, o kadar geniş toprağa dağılmış bir devleti idare etmenin, sadece devlet otoritesiyle ve askerî güçle mümkün olamayacağı bedîhîdir.

Evet, onların kalb ve gönülleri fethetmelerindendir ki, çeşitli ırka mensup insanları, aynı devletin çatısı altında hem de uzun bir süre ve ciddî hiçbir problem çıkarmadan idare edebilmişlerdir. Devrimizin muhabbet fedailerine düşen de, yine aynı usûl ve aynı metot olsa gerek...

c. Ümmetini Emniyete Daveti

Nebiler Sultanı, Allah'tan gelen mesajları emniyet içinde muhafaza ediyor ve bu emniyet atmosferini de, bütün varlığı içine alacak kadar geniş tutuyordu. Ümmetini de aynı ahlâkla ahlâklanmaya çağırıyor ve onlara, insanlar arasında emin olarak yaşamalarını tavsiye ediyordu. O'nun yanında hıyanetin en küçüğü düşünülemez ve tek bir mü'minin dahi gıybeti yapılamazdı. O, hemen karşısındakini ikaz eder ve ruhuna gıybet gubârının konmasına asla müsaade etmezdi.

“Falan kadının eteği ne kadar uzun!” diyen Hz. Âişe Validemiz’e (radiyallahu anhâ): “Onun gıybetini yaptın ve etini dişledin.” demesi;²⁸⁰ Mâiz’in arkasından konuşan bir başka sahabe de benzer şekilde karşılık vermesi²⁸¹ hep O’nun emîn olmasından ve emniyet hâlesi bir atmosferin, ruhlarda hâsıl edeceği itminanı bilmesinden kaynaklanıyordu.

Kendisi daima şu duayı okur ve ümmetine de tavsiye ederdi: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْجُوْعِ فَاِنَّهُ يَبْسُ الضَّجِيعُ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخِيَاَنَةِ فَاِنَّهَا اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْجُوْعِ فَاِنَّهُ يَبْسُ الضَّجِيعُ، وَاَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخِيَاَنَةِ فَاِنَّهَا “Allah’ım, açlıktan Sana sığınırım; o ne kötü bir arkadaştır. Hıyanetten de Sana sığınırım; o ne kötü sırdıştır.”²⁸²

Emanete riayet etmek önemli olduğu kadar, hıyanete girmemek de o derece önemlidir ve zaten bunlar birbirinin lâzımı hasletlerdir.

Ahde vefa göstermeyen ve böylece hıyanette bulunan insanlar hakkında söylenen şu ürpertici ifade de, yine Allah Resûlü’ne aittir: اِذَا جَمَعَ اللهُ الْاَوَّلَيْنِ وَالْاٰخِرَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لِكُلِّ عَادِرٍ لِّوَاءٌ فَقَبِلَ “Allah, kıyamet gününde, evvel-âhir bütün insanları bir araya topladığında her vefasız için bir sancak çekilecek ve: ‘İşte falan oğlu falanın vefasızlığı budur.’ denilecektir.”²⁸³

Allah Resûlü’nün bütün fenalıklara karşı kapanmış, mühürlenmiş bir ruhu vardı. İyiliğin en küçüğüne, hatta teferruat kabul edilenine de alabildiğine sinisini açar ve hep iyilik duygusuyla oturur-kalkardı. O, hayatını hep güven atmosferinde geçirdi. İnsanlık da O’na güvendi, itimat etti. Hâlbuki O’na sırt çevirenler aldandı ve yollarda kaldılar. Ancak O her zaman bir koruyucu melek gibi ümmetinin üzerine titredi. Kim,

²⁸⁰ Ebû Dâvûd, edeb 35; Tirmizî, kıyâme 51; Ahmed b. Hanbel, el-Müsne'd, 6/189.

²⁸¹ Ebû Dâvûd, hudûd 23.

²⁸² Ebû Dâvûd, vitr 32; Nesâî, istiâze 19, 20.

²⁸³ Buhârî, edeb 99; Müslim, cihad 9-16 (Lafız Müslim'den.)

başımayım. Fakat bilin ki, Allah (celle celâluhu), beni size karıştı zayi etmeyecektir. Siz şimdi bir araya gelin, kafa kafaya verin, meşveretler yapın ve benim aleyhime çeşitli planlar kurun; bunu yaparken de bütün şeriklerinizi, ortaklarınızı ve yardımınıza koşacak herkesi bir araya toplayın. Toplayın ki, sonra içinizde bir ukde kalmasın; ‘Keşke şunu da yapsaydık!’ demeyin ve yapmanız mümkün olan her şeyi yapın, düşündüklerinizin hepsini tatbik edin! Şimdi ben, sizden gelebilecek her şeyi bekliyorum, gelsin!” diyor ve onlara meydan okuyordu.

Hız. Nuh (aleyhisselâm) bunları söylerken, Allah’a fevkalâde bir güven ve itimat içinde söylüyordu. O kat’iyen biliyordu ki, Rabbi onu koruyup muhafaza edecektir. Sefinesine kaç insan bindi, bilemiyoruz; fakat biliyoruz ki –Hız. İbrahim (aleyhisselâm) dahil– nice peygamberler hep O’nun soyundan gelmiştir. Çünkü Kur’ân, Hız. İbrahim’i O’nun milletinden sayıyor ve şöyle diyordu: *“وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ”* *“Şüphesiz İbrahim de Nuh’un milletindendi.”*²⁸⁵

Hız. İbrahim’in (aleyhisselâm) durumu, teslimiyeti ve tevekkülü şu şekilde dile getirilir:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“İbrahim’de ve Onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine şöyle demişlerdi: ‘Biz, sizden ve sizin Allah’tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz, bir tek Allah’a inanıncaya kadar,

²⁸⁵ Sâffat sûresi, 37/83.

sizinle bizim aramızda sürekli düşmanlık ve öfke belirmiştir.’ Yalnız İbrahim’in babasına: ‘Andolsun ki senin için mağfiret dileyeceğim. Fakat Allah’tan sana gelecek herhangi bir şeyi önlemeye gücüm yetmez.’ demesi hariç. ‘Rabbimiz, Sana dayandık, Sana yöneldik ve dönüş ancak Sanadır.’ dediler.”²⁸⁶

Evet, İbrahim ve yanında bulunanlar da küfre karşı baş kaldırıyor ve kâfirlere meydan okuyorlardı. “Biz” diyorlardı, “Sizin Allah’tan başka taptığınız her şeyden fersah fersah uzağız. Biz, sizi ve bütün tağutlarınızı inkâr ettik. Aramızdaki düşmanlık ise geliştikçe gelişti.” Zaten bu düşmanlık, Hz. Âdem’den günümüze kadar devam edegelmiştir. İman ve küfür, ilk gününden beri birbirinin düşmanıdır. Aynı yer ve mekânı paylaşmaları mümkün değildir. Dolayısıyla, elbette küfür, imana çelme atmak isteyecek ve ondan rahatsız olacaktır. “Rencide olur dîde-i huffaş ziyadan.”; gözleri ışığa alışmadığından dolayı onlar, yarasalar gibi iman ve nübüvvet ışığından rahatsızlık duyacaklardı.

“Evet, siz de bizim gibi Allah’a iman ve itimat etmedikçe aramızdaki düşmanlık hiçbir zaman kesilmeyecektir.” dediler. Çünkü küfrün mahiyetinde sapıklık ve bürûdet vardır. Kâfir, bütün eşyaya düşman nazarıyla bakar. Mü’minin ruhunda ise mürüvvet ve insanlık vardır. O, bütün kâinata bir kardeşlik beşiği olarak bakar. Herkesle bir birleşme çizgisi ve herkesle bir diyalog yolu araştırır. Mü’min böyle olurken, kâfir herkesle dalaşmaktan zevk alır. Hâlbuki, herkes Allah’a iman edip O’na yürekten inandığı zaman, umumî bir sulh ve sükûn hâsıl olacaktır. Bu sulhü, kâfirden ve küfürden beklemek ise tamamen gaflet ve safderûnluk olur. Çünkü küfrün, milletleri

²⁸⁶ Mümtehhine sûresi, 60/4.

birbirleriyle boğuşmaktan başka insanlığa vereceği hiçbir şey yoktur. Onun için Kur'ân-ı Kerim, Hz. İbrahim'in babasına söylediklerini bir istisna olarak zikretmektedir. Hz. İbrahim'in söylediği ise, sadece bir temenniydi ve onun aşırı re'fet ve şefkatinden kaynaklanıyordu. Ancak, o da, Allah katında babasına karşı elinden bir şey gelmeyeceğini açıkça ifade ediyordu. Ve sonra Hz. İbrahim: “Sana dayandık, Sana yöneldik.” diyerek, Cenâb-ı Hakk'a karşı olan güven, itimat ve tevekkülünü dile getiriyordu. Zaten bütün peygamberlerin hayatı tetkik ve tahkik edilse, onlarda Allah'a tevekkül ve itimadın çok ağır bastığı müşâhede edilecektir. Onların tevekkülleri, sıradan insanların tevekkül ve itimatları gibi değildir. Hele bu tevekkül, Peygamberler Sultanı'nın tevekkülü ise. Evet, İki Cihan Serverinin tevekkül ve itimadı bütün peygamberlerin itimat ve tevekkülünden daha çaplı ve daha derince idi...

Allah (celle celâluhu), O'na bir kere “Hasbiyallah” demesini öğretmişti.²⁸⁷ Allah Resûlü de bütün hayatını O'na itimat, tevekkül ve emniyet içinde geçirmişti. Düşünmeli ki, Hz. Ali (radiyallâhu anh) gibi haydar-ı kerrâr, kahraman ve şecaatli bir insan şöyle demektedir: “Biz harp meydanlarında sıkıştığımız ve içimize bir korku girdiği zaman, derhal Allah Resûlü'nün arkasına sığınır, itminan ve emniyete kavuşurduk.”²⁸⁸

²⁸⁷ Bkz.: Tevbe sûresi, 9/129.

²⁸⁸ Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsne'd* 1/156; Ebû Ya'lâ, *el-Müsne'd* 1/258.

²⁸⁹ Yâsin sûresi, 36/9.